

СТАНОВИЩЕ УКРАЇНСЬКОЇ ОСВІТИ В ПЕРІОД XVI – ПОЧАТОК XVII СТОЛІТТЯ

Кінець XVI – початок XVII століття в історії України характеризується періодом роздробленості Українських земель, між Річчю Посполитою та Російською Імперією. Але в цей час Український народ спромігся не тільки зберегти, але й суттєво примножити надбання матеріальної та духовної культури.

Складною була проблема отримання вищої освіти для української молоді. На початковому етапі навчання здобували в західноєвропейських університетах. Частина з них, продовжуючи займатися науковою діяльністю, стали визначними вченими свого часу [1, с. 147–148].

З XVI ст. багато заможних українців для здобуття вищої освіти виїздили до Італії, Франції, Німеччини, Голландії, Чехії, Австрії, Польщі. Більшість із них поверталася в Україну, деякі залишалися працювати в Західній Європі. Визначним культурним діячем, навколо якого гуртувалися польські літератори-гуманісти, був Павло Русин із Кросна – професор римської літератури.

Всесвітньо відомим вченим у галузі астрономії, математики, медицини був випускник Болонського і Краківського університетів дрогобичанин Юрій Котермак (відомий як Юрій Дрогобич). У Болонському університеті він одержав ступінь доктора медицини і у 1481 р. був обраний деканом медичного факультету. Юрій Дрогобич у 1483 р. видав у Римі книжку «Прогностична оцінка поточного» і став, таким чином, першим українським автором друкованої книги [2, с. 80–81].

У кінці XVI – на початку XVII ст. багато вихідців з України навчалось в університетах Західної Європи, де знайомились з гуманістичними вченнями. Наприклад, Авраам та Христофор Сенюти (власники Тихомля та Ляхівець) у 1603 р. вступили до Гейдельберзького університету в Німеччині, а 1605 року перейшли до Лейденського університету в Голландії (повернувшись на батьківщину, прийняли у себе соцініан). У Падуанському університеті в Італії навчався шляхтич Станіслав Мрозовицький (відомий під час Визвольної війни, як легендарний козацький полковник Морозенко) [3, с. 168].

Посилення польсько-католицької експансії в Україні, процес винародовлення української еліти викликали занепокоєння та опір патріотично налаштованої шляхти, заможних кіл міщанства, православного духовенства, селянства, козацтва. Залишилися відданими батьківській вірі та культурі й окремі магнати.

Серед останніх найбільше відзначився князь Костянтин – Василь Острозький, якого називали «некоронованим королем України», один із найбагатших і наймогутніших магнатів Речі Посполитої. Близько 1576 р. він заснував у своєму маєтку на Волині славнозвісну Острозьку академію – першу українську школу вищого рівня, навколо якої згуртувалися найкращі культурно-освітні сили України. При академії діяла друкарня, де

у 1581 р. з'явилося перше повне видання Біблії слов'янською мовою – т.зв. Острозька Біблія. Князь Острозький також заснував школи в Турові, Володимирі, протегував різноманітним українським православним інституціям [4, с. 127–128].

Список використаних джерел:

1. Казмірчук Г. Д. Історія України : підручник. – К., 2009. – С. 147–148.
2. Світлична В. В. Історія України. – К., 2012. – С. 80–81.
3. Юрій М. Ф. Історія України. – К., 2010. – С. 168.
4. Литвин В. Історія України : підручник. – К., 2006. – С. 127–128.